

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SUSKYSTINTŲ GAMTINIŲ DUJŲ TERMINALO ĮSTATYMO NR. XI-2053 5 IR 9
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS SKOLOS ĮSTATYMO NR. I-1508 4, 7 IR 9 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo Nr. XI-2053 5 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo Nr. I-1508 4, 7 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymo projektų (toliau – Įstatymų projektai) parengimą paskatino Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. XIII-1288 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“ (toliau – NENS), ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, patvirtintame 2017 m. kovo 13 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ (toliau – Vyriausybės programos įgyvendinimo planas), nustatyti tikslai ir uždaviniai, susiję su ilgalaikio suskystintų gamtinių dujų (toliau – SGD) importo į Lietuvą užtikrinimu ir Klaipėdos SGD terminalo išlaikymo sąnaudų optimizavimu ir sumažinimu.

Lietuvoje SGD importuojamos per Klaipėdos SGD terminale esančią plaukiojančiąją SGD saugyklą su išdujinimo įrenginiu (toliau – SGD laivas) „Independence“. Šis SGD laivas yra nuomojamas iš „Höegh LNG“ bendrovės pagal dešimties metų nuomos sutartį, kuri baigs galioti 2024 m. Šioje nuomos sutartyje yra numatyta galimybė išpirkti SGD laivą (už sutartyje nurodytą sumą) arba pratęsti nuomos sutartį. Metinės SGD terminalo eksploatavimo ir nuomos sąnaudos siekia apie 66 mln. eurų, prie kurių dar prisideda SGD terminalo būtinąjo kiekio tiekimo sąnaudos, siekiančios 20–30 mln. eurų per metus. SGD terminalo būtinąjo kiekio tiekimas numatytas iki 2024 m. gruodžio 31 d.

Įvertinant Klaipėdos SGD terminalo reikšmę šalies energetiniam saugumui ir poveikį konkurencijos gamtinių dujų rinkoje užtikrinimui, NENS konstatuota, kad ilgalaikio SGD tiekimo tęstinumo užtikrinimas yra strategiškai svarbus Lietuvai (54 punktas). Tarp svarbiausių NENS gamtinių dujų sektoriaus uždavinių numatyta 2018 metais priimti sprendimą dėl ilgalaikio SGD importo į Lietuvą užtikrinimo (61.2 papunktis), taip pat pavesta optimizuoti ir mažinti SGD terminalo išlaikymo kaštus (59.2 ir 60.1.2 papunkčiai). Šie uždaviniai numatyti ir Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių plano 5.2.3 papunktyje.

Siekiant įvertinti Lietuvai ekonomiškai naudingiausią ilgalaikio SGD tiekimo modelį, 2018 m. balandžio mėn. parengta studija, kurią atliko nepriklausomi tarptautiniai ekspertai „Pöyry Management Consulting“ (Jungtinė Karalystė), laimėję SGD terminalo operatoriaus organizuotą tarptautinį viešąjį konkursą. Studijoje konstatuota, kad Klaipėdos SGD terminalo per metus sukuriamą ekonominę naudą Lietuvai šiuo metu yra (ir ateityje prognozuojama išliks) didesnė nei metinės SGD terminalo sąnaudos. Lietuvos gaunama ekonominė grynoji dabartinė vertė įgyvendinus ilgalaikį SGD tiekimo modelį siektų 94–407 mln. eurų (priklausomai nuo regioninės gamtinių dujų rinkos integravimo lygmens ir gamtinių dujų paklausos ateityje). Studijoje taip pat nurodoma, kad didžiausią ekonominę naudą Lietuvos vartotojams sukurtų sprendimas nuosavybės teise įsigyti SGD laivą nuo 2024 m¹. Studija publikuojama viešai, studijoje darytos prielaidos, alternatyvų analizė ir teikiamos rekomendacijos aptartos su suinteresuotomis šalimis. 2018 m. birželio mėn. patvirtintas projekto „Ilgalaikės suskystintų gamtinių dujų importo terminalo veiklos užtikrinimas“ planas ir projektas įtrauktas į Ministro Pirmininko strateginių projektų portfelį.

2018 m. rugpjūčio 20 d. Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko vadovaujama Ekonominės infrastruktūros plėtros komisija (toliau – Komisija), atsižvelgdama į SGD terminalo operatoriaus atliktą techninę ir ekonominę alternatyvų analizę ir pateiktas rekomendacijas, konstatavo,

¹ Studija publikuojama Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos interneto puslapyje: <https://enmin.lrv.lt/lt/naujienos/sgd-terminalas-po-2024-m-islis-pagrindiniu-duju-kainu-spaudimo-irankiu>

kad didžiausią naudą Lietuvos gamtinių dujų vartotojams sukuria sprendimas nuosavybės teise įsigyti SGD laivą, iki SGD laivo įsigijimo sumažinant gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomą dedamąją prie gamtinių dujų perdavimo kainos (toliau – papildoma dedamoji), išdėstant SGD terminalo pastoviųjų sąnaudų dalį, susijusią su plaukiojančiosios SGD saugyklos „Independence“ 10 metų nuoma, per SGD terminalo veiklos laikotarpį. Šio ilgalaikio SGD tiekimo modelio įgyvendinimas leistų jau 2019 m. vidurio SGD terminalo pastoviasis eksploatavimo metines sąnaudas sumažinti apie 40 proc. Komisijos vertinimu tai ekonomiškai naudingiausias ir strategiškai tvariausias pasirinkimas Lietuvai, užtikrinantis konkurencingas gamtinių dujų kainas ir mažiausią SGD infrastruktūros išlaikymo kainą šalies gamtinių dujų vartotojams. Komisija pavedė Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai parengti ir pateikti šiam ilgalaikiam SGD tiekimo modeliui įgyvendinti reikalingus įstatyminio lygmens teisės aktų pakeitimus.

Įstatymų projektų tikslas – sukurti teisinį pagrindą ilgalaikio SGD importo į Lietuvą užtikrinimui ir SGD terminalo infrastruktūros pastoviųjų eksploatavimo sąnaudų mažinimui, taip pat numatyti valstybės pagalbos priemones šiam tikslui įgyvendinti.

Įstatymų projektų uždaviniai:

1) sukurti teisinį pagrindą Vyriausybei ir SGD terminalo operatoriui priimti sprendimus nuosavybės teise įsigyti SGD laivą iki 2024 m. gruodžio 31 d. ekonomiškai naudingiausiu būdu;

2) sukurti teisinį pagrindą SGD terminalo infrastruktūros išlaikymo sąnaudų optimizavimui, sudarant sąlygas dar iki SGD laivo įsigijimo sumažinti papildomą dedamąją gamtinių dujų vartotojams, per SGD terminalo veiklos laikotarpį;

3) numatyti SGD laivo įsigijimo sąnaudų padengimo mechanizmą ir pavesti Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai (toliau – VKEKK) patikslinti SGD terminalo veiklos sąnaudų finansavimo modelį atsižvelgiant į SGD terminalo operatoriaus siūlomas priemones dėl SGD terminalo veiklos sąnaudų optimizavimo ir papildomos dedamosios mažinimo;

4) numatyti, kokiomis sąlygomis gali būti nutraukiama SGD terminalo veikla;

5) Lietuvos valstybės skolos įstatyme numatyti galimybę teikti valstybės garantijas dėl paskolų, naudojamų Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme nurodytų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių apyvartinėms lėšoms papildyti, kai šios lėšos naudojamos strateginiams Lietuvos Respublikos tikslams pasiekti;

6) sureguliuoti teisinius santykius, susijusius su siūlomo reguliavimo įsigaliojimu ir įgyvendinimu.

Siekiant, kad Lietuvos gamtinių dujų vartotojams ilgalaikis SGD tiekimo modelis ekonominę naudą duotų jau 2019 metais, siūlomi teisinio reguliavimo pakeitimai turėtų būti priimti 2018 m. Lietuvos Respublikos Seimo rudens sesijoje. Siekiant šio tikslo reikalinga užtikrinti, kad teikiami įstatymų pakeitimo projektai būtų svarstomi ir derinami skubos tvarka.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymų projektų iniciatorė – Energetikos ministerija. Įstatymų projektus parengė Energetikos ministerijos Naftos ir dujų skyrius (skyriaus vedėjas Dainius Bražiūnas, tel. (8 5) 203 4471 (1), dainius.braziunas@enmin.lt, tiesioginis rengėjas – vedėjo pavaduotojas Karolis Švaikauskas, tel. (8 5) 203 4471 (2), el. p. karolis.svaikauskas@enmin.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymas (toliau – SGDTĮ) nustato SGD terminalo įrengimo Lietuvoje, jo veiklos ir eksploatavimo bendruosius principus ir reikalavimus, taip pat sudaro teises, finansines ir organizacines sąlygas SGD terminalo veiklai. SGDTĮ 5 straipsnio 2 dalis nustato, kad SGD terminalo įrengimo ir eksploatavimo sąnaudos, kurių nėra galimybės finansuoti iš kitų Klaipėdos SGD terminalo operatoriui prieinamų šaltinių, taip pat SGD terminalo būtinąjo kiekio tiekimo pagrįstos sąnaudos VKEKK nustatyta tvarka finansuojamos papildomos dedamosios lėšomis. Šios sąnaudos paskirstomos proporcingai kiekvienam gamtinių dujų sistemos naudotojui pagal sistemos

naudotojui reikalingą maksimalų paros gamtinių dujų sistemos pajėgumų poreikį. VKEKK atlieka šių sąnaudų pagrįstumo vertinimą ir prižiūri, kad šios sąnaudos būtų tinkamai paskirstytos tarp gamtinių dujų sistemos naudotojų ir gamtinių dujų vartotojų.

Pagal VKEKK 2012 m. spalio 9 d. nutarimą Nr. O3-294 „Dėl Suskystintų gamtinių dujų terminalo, jo infrastruktūros ir jungties įrengimo bei eksploatavimo sąnaudoms ar jų daliai kompensuoti skirtų lėšų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ papildomą dedamąją moka gamtinių dujų sistemos naudotojas ir (ar) gamtinių dujų vartotojas, kuriam yra nustatyti gamtinių dujų vartojimo pajėgumai, reikalingi maksimaliems gamtinių dujų poreikiams užtikrinti pristatymo vietose, kuriose gamtinių dujų sistemos naudotojo ir (ar) gamtinių dujų vartotojo įrenginiai yra prijungti prie gamtinių dujų perdavimo sistemos ir (ar) prie gamtinių dujų skirstymo sistemos, į kurią gamtinės dujos tiesiogiai ar netiesiogiai transportuojamos iš Lietuvos Respublikos teritorijoje esančios perdavimo sistemos. Esamas teisinis reguliavimas nesuteikia pagrindo VKEKK tvirtinti aiškinamojo rašto 1 dalyje minėtus SGD terminalo veiklos finansavimo optimizavimo būdus, leidžiančius dar iki SGD laivo įsigijimo sumažinti papildomą dedamąją.

SGDTĮ 7 straipsnio 2 dalis suteikia įgaliojimus SGD terminalo operatoriui priimti sprendimus dėl SGD terminalo ir SGD terminalo jungties plėtos ir įrengimo, tarp jų sprendimą dėl SGD įrenginių ir (ar) technologijos įsigijimo nuosavybės teise ar kitais teisėto valdymo ir disponavimo pagrindais. SGDTĮ nesuteikia įgaliojimų Vyriausybei ir Klaipėdos SGD terminalo operatoriui priimti galutinius investavimo sprendimus nuosavybės teisėmis įsigyti SGD laivą ir užtikrinti ilgalaikį SGD terminalo eksploatavimą po 2024 m.

Europos Komisija 2013 m. lapkričio 20 d. sprendimu² suderino valstybės pagalbą Klaipėdos SGD terminalui, pagal kurią Lietuvai leista iš gamtinių dujų sistemos naudotojų ir gamtinių dujų vartotojų rinkti papildomą dedamąją (SGD priedą) 55 metus nuo eksploatavimo pradžios, t. y. laikotarpį atitinkantį SGD terminalo infrastruktūros nusidėvėjimo laikotarpį (SGD laivui nustatytas nusidėvėjimo laikotarpis – 30 metų nuo eksploatavimo pradžios).

Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo 4 straipsnis numato, kad Vyriausybė valstybės vardu gali teikti valstybės garantiją dėl:

- 1) paskolų, naudojamų valstybės investicijų projektams finansuoti;
- 2) paskolų, naudojamų Lietuvos Respublikos finansinio tvarumo įstatyme nustatytiems tikslams įgyvendinti;
- 3) Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme nurodytų valstybės remiamų paskolų. Asmenims, gavusiems šias paskolas, Įstatymo 9 straipsnio nuostatos netaikomos;
- 4) Lietuvos Respublikos juridinio asmens ar Lietuvos Respublikoje įsteigto Europos ekonominės erdvės valstybės narės įmonės filialo imamų paskolų, kai tokios paskolos imamos valstybės perskolinamai paskolai (toliau – perskolinama paskola) arba valstybės garantuojamai paskolai refinansuoti.

Valstybės skolos įstatyme nėra numatyta galimybės teikti valstybės garantijas dėl paskolų, naudojamų Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme nurodytų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių apyvartinėms lėšoms papildyti.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Dėl sprendimo nuosavybės teise įsigyti SGD laivą

Siūlomu SGDTĮ pakeitimu siekiama ilgalaikio tikslo – padidinti gamtinių dujų vartotojų gaunamą naudą iš gamtinių dujų tiekimo saugumo užtikrinimo, sumažinti SGD terminalo išlaikymo kaštus ir taip paskatinti tvaresnį valstybės ūkio augimą. Teikiamu SGDTĮ projektu siūloma užtikrinti SGD terminalo, kaip valstybės strateginio objekto energetikos sektoriuje, ilgalaikį ir tvarų funkcionavimą ir SGD terminalo veiklos sąnaudų optimizavimą. Įgyvendinant NENS tikslus dėl ilgalaikio SGD tiekimo tęstinumo užtikrinimo, SGDTĮ projektu siūloma suteikti įgaliojimus SGD

² http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_36740

terminalo operatoriui ne vėliau kaip iki 2024 m. gruodžio 31 d. nuosavybės teise įsigyti SGD laivą ekonomiškai naudingiausiu būdu (keičiamo SGDTĮ projekto 9 straipsnio 6 dalis).

Pažymėtina ir tai, kad SGDTĮ projekte konkretus SGD laivo pavadinimas ir techniniai parametrai nėra nurodomi, kadangi bus skelbiamas atviras tarptautinis konkursas kurio metu SGD terminalo operatorius gaus skirtingų pasiūlymų dėl skirtingų parametrų SGD laivų įsigijimo ir šiuos pasiūlymus lygins su dabartiniam SGD laivo „Independence“ nuomos kontrakte opciono principu įrašyta šio SGD laivo išpikrimo likutine verte.

SGD terminalo operatoriaus (AB „Klaipėdos nafta“) faktine kontrole (72,32 % akcijų) disponuoja Lietuvos Respublikos valstybė, kuri savo kaip akcininko teises įgyvendina Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo nustatyta tvarka. Akcijas patikėta valdyti Energetikos ministerijai, kuri užtikrins, kad SGD terminalo operatorius tinkamai ir laiku įvykdytų siūlomą nustatyti pareigą operatoriui įsigyti SGD laivą.

Dėl iki SGD laivo įsigijimo SGD terminalo veiklos sąnaudų optimizavimo ir finansavimo

Siūlomas teisinis reguliavimo principas, kuriuo VKEKK tvirtintų SGD terminalo veiklos finansavimo optimizavimo (refinansavimo) apskaičiavimo mechanizmą, sukurtų prielaidas dar iki SGD laivo įsigijimo sumažinti papildomą dedamąją, išdėstant SGD terminalo pastoviųjų sąnaudų dalį, susijusią su plaukiojančiosios SGD saugyklos „Independence“ 10 metų nuoma, per numatomą SGD terminalo veiklos laikotarpį.

SGDTĮ projekte siūloma nustatyti, kad SGD terminalo veikla, išskyrus SGD terminalo veiklos nutraukimą vadovaujantis SGDTĮ projektu siūloma nauja SGDTĮ 9 straipsnio 7 dalimi, vykdoma ne trumpiau nei iki 2044 metų gruodžio 31 d.

Priėmus siūlomą SGDTĮ projektą, SGD terminalo operatorius turėtų pasiūlyti VKEKK ekonomiškai naudingiausius SGD terminalo sąnaudų optimizavimo būdus, kurie leistų sumažinti SGD terminalo veiklos sąnaudas (pvz., refinansuojant turimas paskolas), taip pat šiuos kaštus išdėstyti per ilgesnį nei iki 2024 m. laikotarpį. Toks SGD terminalo veiklos sąnaudų išdėstymas per SGD terminalo veiklos laikotarpį suteiktų galimybes jau nuo antrojo 2019 m. pusmečio apie 40 proc. sumažinti SGD terminalo metines eksploatavimo sąnaudas, finansuojamas Lietuvos gamtinių dujų vartotojų ir gamtinių dujų sistemos naudotojų, su sąlyga, kad iki tol siūlomais įstatymų pakeitimais numatoma valstybės pagalba SGD terminalo operatoriui bus suderinta su Europos Komisija.

Siūlomas SGD terminalo kaštų išdėstymas per SGD terminalo veiklos laikotarpį būtų teisingas ir subalansuotas kaštų išdėstymo būdas esamų ir būsimų gamtinių dujų vartotojų atžvilgiu. Neatlikus šio optimizavimo įgyvendinant ilgalaikį SGD tiekimo modelį reikėtų, kad būsimi gamtinių dujų vartotojai (po 2024 m.) patirtų didesnę ekonominę naudą esamų vartotojų sąskaita.

SGDTĮ projektu taip pat siūloma detalizuoti papildomos dedamosios skaičiavimo principus (keičiamo SGDTĮ projekto 5 straipsnio 2 dalis), nurodant, kad VKEKK skaičiuodama papildomą dedamąją įvertina ir SGD terminalo operatoriaus prognozuojamas ir faktines pajamas, gaunamas už teikiamas reguliuojamos veiklos paslaugas. Tai sukurs teisinį pagrindą VKEKK sumažinti papildomą dedamąją SGD terminalo operatoriaus prognozuojamomis ir faktinėmis pajamomis, kurios bus gautos ar prognozuojamos gauti iš vykdomos reguliuojamos veiklos.

Dėl valstybės garantijų suteikimo SGD terminalo operatoriaus paskoloms skirtoms įgyvendinti siūlomą ilgalaikį SGD tiekimo modelį ir SGD terminalo veiklos sąnaudų optimizavimą

Priėmus siūlomas Valstybės skolos įstatymo pataisas bus sukurtas teisinis pagrindas ir galimybė teikti valstybės garantijas dėl paskolų, naudojamų Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme nurodytų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių apyvartinėms lėšoms papildyti, kai šios lėšos naudojamos strateginiams Lietuvos Respublikos tikslams pasiekti.

„Apyvartinių lėšų“ sąvoka įstatymo projekte nėra atskirai apibrėžiama, kadangi tokia sąvoka arba atitinkama sąvoka „apvyvartinis kapitalas“ visuotinai bendrine reikšme vartojama apibūdinant įmonės piniginius srautus, naudojamus įmonės veiklai vykdyti, žaliavoms įsigyti, darbo užmokesčiui mokėti, skoliniais įsipareigojimams dengti ir pan. Be to, Civilinio kodekso 6.536 straipsnyje ir kituose įstatymuose, be kita ko, minimos apyvartinės lėšos, neapibrėžiant jos sąvokos turinio.

Šiuo atveju SGD terminalo operatoriui numatoma teikti valstybės garantija už jo imamą paskolą apimtų apyvartinių lėšų, skirtų SGD laivo „Independence“ nuomos įmokoms mokėti. Numatomas apyvartinių lėšų trūkumas atsiras tuo atveju, kai priėmus teikiamą SGDTĮ pakeitimo projektą bus sudarytas teisinis pagrindas SGD terminalo infrastruktūros išlaikymo sąnaudų optimizavimui, sudarant sąlygas dar iki SGD laivo įsigijimo sumažinti papildomą dedamąją gamtinių dujų vartotojams. Tokiu atveju papildoma dedamoji bus sumažinta ir išskaidyta ilgesniam laikotarpiui dėl ko SGD terminalo operatorius negaus pakankamai įplaukų (apyvartinių lėšų) nuomos mokesčiui už SGD laivą sumokėti.

Pažymėtina, kad šios valstybės garantijos sąlygos dėl paskolos lėšų naudojimo tikslų bus nustatytos Lietuvos Respublikos Seimo nutarime dėl valstybės garantijos suteikimo. Valstybės skolos įstatyme, reglamentuojančiame bendruosius valstybės garantijos tikslus, nėra tikslinga nustatyti individualaus pobūdžio valstybės garantijų tikslų, kadangi konkrečiais atvejais gali būti skirtingo pobūdžio lėšų, reikalingų įmonės apyvartinėms lėšoms papildyti, poreikis.

SGD terminalo operatoriaus paskolos ir kitos su tuo susijusios pagrįstos finansavimo sąnaudos ateityje bus užtikrinamos nustatant jų kompensavimo mechanizmą per papildomą dedamąją. Tuo tikslu Įstatymo projekte atitinkamai numatyta, kad VKEKK turės papildomai įvertinti visas SGD laivo įsigijimo ir finansavimo sąnaudas ir tiesiogiai ir netiesiogiai su SGD terminalo pastoviųjų sąnaudų optimizavimu susijusias pagrįstas SGD terminalo operatoriaus patiriamas sąnaudas ir jas įtraukti į papildomą dedamąją.

Skačiuojama, kad, siekiant pasiskolinti lėšų iš finansinių rinkų ir (ar) finansinių institucijų, atsiras poreikis gauti valstybės garantijas iki 308 mln. eurų siekiančiai sumai. Preliminariai planuojama, kad valstybės garantijos bus atskirai suteiktos kiekvienam iškeltam strateginiam tikslui pasiekti ir bus suformuotos kaip dvi savarankiškos valstybės garantijos, t. y. numatoma viena iki 148 mln. eurų siekianti vertės valstybės garantija SGD terminalo pastoviųjų sąnaudų optimizavimui įgyvendinti ir kita 121–160 mln. eurų vertės valstybės garantija SGD laivo įsigijimui užtikrinti. Gaunant apie 148 mln. eurų vertės valstybės garantiją, kaip prievolių įvykdymo užtikrinimą SGD operatorius galimai pateiks pinigų sumas, gautinas iš surenkamos papildomos dedamosios ir (ar) įkeis kitą SGD operatoriaus valdomą turtą. Gaunant 121–160 mln. eurų vertės valstybės garantiją, SGD terminalo operatorius, kaip prievolių įvykdymo užtikrinimą, galimai pateiks pinigų sumas, gautinas iš surenkamos papildomos dedamosios ir (ar) įkeis kitą SGD operatoriaus valdomą turtą, taip pat papildomai valstybės naudai galimai įkeis SGD laivą, kurį SGD terminalo operatorius nuosavybės teise įsigis iki 2024 m. gruodžio 31 d. SGD terminalo operatorius įvertins šias finansavimo priemones ir galimas kitas SGD terminalo pastoviųjų sąnaudų optimizavimo bei SGD laivo įsigijimo finansavimo alternatyvas, taip pat įvertins prievolių užtikrinimo būdus ir pasiūlys pasirinktas naudingiausias įgyvendinimo priemones.

Papildomai pažymėtina, kad 2013 m. liepos 2 d. Lietuvos Respublikos Seimas plenariniame posėdyje nusprendė suteikti valstybės garantiją Europos investicijų bankui dėl akcinei bendrovei „Klaipėdos nafta“ teikiamos iki 20 metų laikotarpiui 81 mln. 93 tūkst. 605 eurų paskolos už Europos investicijų banko nustatytą palūkanų normą investicijų projektui „Suskystintų gamtinių dujų terminalas“ finansuoti, valstybei prisiimant garantinius įsipareigojimus dėl paskolos ir palūkanų mokėjimo. Ši paskola buvo skirta Klaipėdos SGD terminalo projektui įgyvendinti.

Dėl SGD terminalo veiklos nutraukimo sąlygų

Įstatymo projektu taip pat siekiama numatyti, kokiomis sąlygomis ateityje gali būti nutraukiama SGD terminalo veikla (keičiamo SGDTĮ projekto 9 straipsnio 7 dalis). Jeigu SGD terminalo išlaikymo sąnaudos taptų didesnės, nei kuriama ekonominė nauda Lietuvai, – Vyriausybė turėtų įvertinti SGD terminalo veiklos tęstinumo tikslingumą. SGD terminalo ekonominė nauda Lietuvos gamtinių dujų vartotojams (vertinant bendrai) taptų neigiama keliais scenarijais: (1) jeigu Lietuvos ir Europos gamtinių dujų rinka pasiektų tokį aukštą išsivystymo lygį, kuomet ir be SGD terminalo Lietuvos vartotojams galėtų būti užtikrinamas saugus, patikimas, diversifikuotas ir konkurencingas gamtinių dujų tiekimas, gerokai mažesnėmis nei Europos rinkoje prieinamų SGD kainomis; (2) apie 20 proc. sumažėjus gamtinių dujų metiniam suvartojimui Lietuvoje, palyginti su dabartiniu lygmeniu, siekiančiu 22–25 TWh per metus.

SGDTĮ siūloma numatyti, kad SGD terminalo veikla nutraukiama Lietuvos Respublikos Seimui priėmus įstatymą dėl SGD terminalo veiklos nutraukimo ir pagrįstų SGD terminalo operatoriaus sąnaudų, patirtų įgyvendinant SGDTĮ pakeitimais siūlomą ilgalaikį SGD tiekimo modelį ir optimizuojant SGD terminalo veiklos sąnaudas, kompensavimo.

Sprendimą dėl poreikio atlikti SGD terminalo ekonominio naudingumo vertinimą priima Vyriausybė arba jos įgaliota institucija, atsižvelgdama į ženklų gamtinių dujų suvartojimo lygmens mažėjimą šalyje ir (arba) Lietuvos dujų rinkos išsivystymo ir integracijos lygmenį. Vyriausybė pateikia Lietuvos Respublikos Seimui išvadą, kad valstybei kuriama SGD terminalo ekonominė nauda yra neigiama, taip pat konstatuoja, kad nutraukus SGD terminalo veiklą Lietuvos gamtinių dujų rinkoje bus užtikrinamas saugus, patikimas, diversifikuotas ir konkurencingas gamtinių dujų tiekimas. Lietuvos Respublikos Seimui priėmus įstatymą dėl SGD terminalo veiklos nutraukimo, Vyriausybė turės užtikrinti pagrįstų SGD terminalo operatoriaus išlaidų ir sąnaudų, patirtų įgyvendinant ilgalaikį SGD tiekimo modelį ir SGD terminalo veiklos sąnaudų optimizavimą, kompensavimą.

Šiame kontekste pažymėtina, kad SGD laivai turi didelę paklausą pasaulyje ir ši paklausa nuolat auga. Pasaulinė SGD rinka kasmet auga po 8–10 proc., prognozuojama, kad iki 2035 m. rinka išaugs dvigubai (nuo dabartinių 300 mln. tonų SGD per metus iki 600 mln. tonų SGD per metus). Tarptautinė energetikos agentūra prognozuoja, kad iki 2040 m. ilgų distancijų gamtinių dujų tiekimo ir prekybos kategorijoje SGD pavidale tiekiamų gamtinių dujų bus tiekiamas daugiau nei dujotiekiais, prognozuojama, kad apie 53 proc. gamtinių dujų bus tiekiamos SGD.

SGD laivas yra likvidus turtas, kurį prireikus galima parduoti arba išnuomoti eksploatacijai kitose valstybėse tuo atveju, jeigu SGD terminalo kuriama ekonominė nauda Lietuvai taptų neigiama. Pažymėtina, kad SGD laivas, veikdamas vien tik kaip SGD gabenantis dujovežis, galėtų generuoti apie 30–50 mln. eurų metinių pajamų (remiantis 2018 m. SGD dujovežių nuomos kainomis), o Klaipėdos SGD terminalo atveju nuosavybės teise būtų įsigyjama plaukiojančioji SGD saugykla su išdujinimo įrenginiu (angl. *floating storage regasification unit* arba *FSRU*), kuri gali būti naudojama ir kaip SGD dujovežis, ir kaip SGD importo bei SGD perkrovos terminalas, todėl tokio tipo SGD laivo nuomos kaina, paklausa, atitinkamai ir generuojamos pajamos galėtų būti dar didesnės.

Dėl teisinių santykių susijusių su siūlomo reguliavimo įsigaliojimu ir įgyvendinimu

Siūlomi įstatymų pakeitimai numato galimybę suteikti valstybės garantijas SGD terminalo paskoloms, skirtoms ilgalaikiam SGD tiekimo modeliui įgyvendinti ir optimizuoti SGD terminalo veiklos sąnaudas. Tai būtų traktuojama kaip papildoma valstybės pagalba SGD terminalo operatoriui, kadangi būtų plečiama Europos Komisijos 2013 m. lapkričio 20 d. sprendimu suderintos valstybės pagalbos Klaipėdos SGD terminalui apimtis, todėl Lietuva su Europos Komisija turi suderinti papildomų valstybės garantijų teikimą SGD terminalo operatoriui. Atsižvelgiant į tai, SGDTĮ projektą įgyvendinančiose nuostatuose (SGDTĮ projekto 3 straipsnis) nustatyta, kad šio įstatymo nuostatos, išskyrus šio įstatymo 1 straipsnio 2 dalies nuostatas, įsigalioja praėjus dviem mėnesiams po to, kai yra gautas Europos Komisijos pritarimą pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 3 dalies nuostatas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Siūlomo ilgalaikio SGD tiekimo modelio įgyvendinimas leistų jau nuo 2019 m. vidurio SGD terminalo pastoviasias eksploatavimo metines sąnaudas sumažinti apie 40 proc., su sąlyga, kad iki tol siūlomais įstatymų pakeitimais numatoma valstybės pagalba SGD terminalo operatoriui bus suderinta su Europos Komisija. Vertinant ilgalaikius tokio sprendimo kaštus ir naudą, 2018 m. balandžio mėn. „Pöyry Management Consulting“ parengtoje studijoje „Nepriklausomas ekonominis ilgalaikio suskystintų gamtinių dujų importo į Lietuvos Respubliką alternatyvų vertinimas“ konstatuota, kad:

1) SGD laivo teikiama nauda viršija sąnaudas kiekvienos nagrinėtos rinkos struktūros atveju, todėl Lietuvai naudinga išlaikyti SGD laivą po 2024 m.;

2) grynoji nauda yra didžiausia, kai SGD laivas įsigijamas nuosavybės teise (SGD laivo įsigijimas nuosavybės teise teikia Lietuvai daugiausia lankstumo reaguoti į nenumatytas aplinkybes, pvz., jei sumažėtų gamtinių dujų paklausa, nes prireikus SGD laivą galima parduoti, o ilgalaikė nuoma nėra lankstus sprendimas);

3) lyginant scenarijus „be SGD laivo-saugyklos“ ir „su SGD laivu-saugykla“, pagrindinė kiekybiškai įvertinama SGD laivo-saugyklos išlaikymo nauda gaunama dėl žemesnių didmeninių gamtinių dujų kainų;

4) nėra tikėtina, jog mažesnio laivo-saugyklos pirkimas ar nuoma leistų sutaupyti, o logistiniu aspektu tai būtų prastesnis sprendimas nei 170 000 m³ SGD talpos SGD laivas;

5) grynoji nauda yra didžiausia Baltijos regioninės gamtinių dujų rinkos struktūros atveju;

6) Lietuvos vartotojai gaus didžiausią naudą iš žemesnių didmeninių gamtinių dujų kainų, jei bus pakankama mažmeninių tiekėjų konkurencija;

7) prieigos prie SGD išlaikymas ir gamtinių dujų tiekimo šaltinių diversifikavimas turės esminę reikšmę plėtojant veikiančią didmeninę gamtinių dujų rinką Lietuvoje;

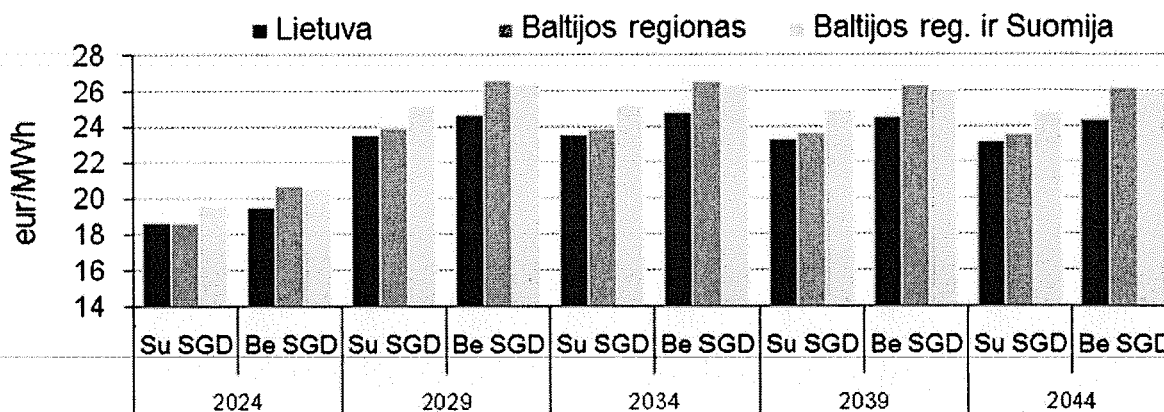
8) gamtinių dujų tiekimo saugumas ir efektyvi konkurencija tarp tiekėjų gali būti užtikrinama tik kai yra prieinami bent du rusiškoms gamtinėms dujoms alternatyvūs šaltiniai – SGD terminalas ir Lenkijos–Lietuvos gamtinių dujų perdavimo sistemų jungtis;

9) neužtikrinus ilgalaikio SGD tiekimo importo, nebus užtikrintas pakankamas konkurencinis spaudimas rusiškų gamtinių dujų kainai;

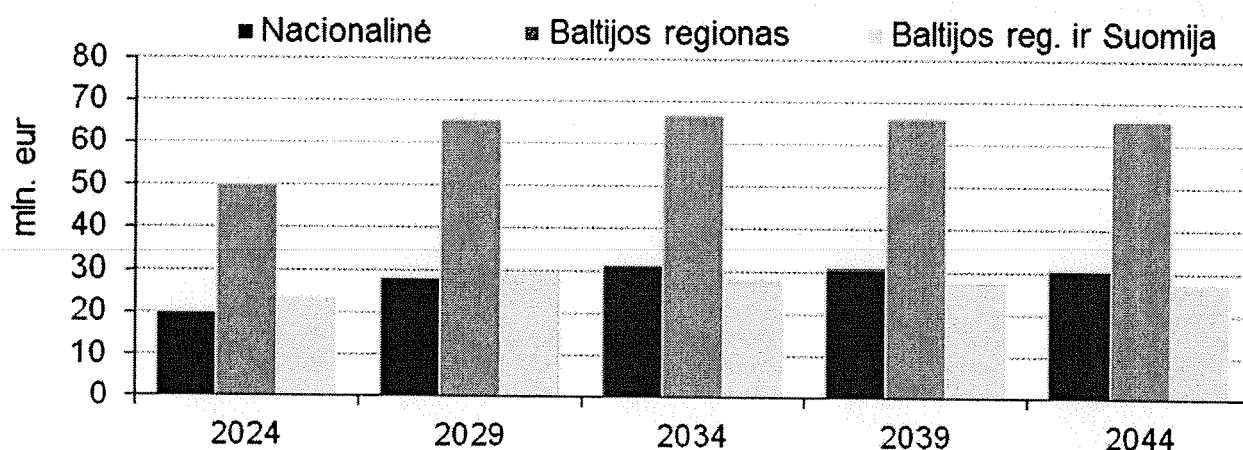
10) SGD terminalas eliminuoja rizikas dėl regione dominuojančio tiekėjo „Gazprom“ galimybių piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi rinkoje ir nepagrįstai didinti gamtinių dujų importo kainas vartotojams. Studiją atlikusių ekspertų vertinimu, Lietuvai atsisakius SGD terminalo, „Gazprom“ rusiškų dujų tiekimo kainas galėtų padidinti 11–20 proc., tai reikštų iki 160 mln. eurų permoką kasmet.

Rengiant didmeninių dujų kainų prognozes kiekvienai iš SGD naudojančių rinkos struktūrų, naudotas „Pöyry Management Consulting“ *Pegasus3* modelis. Scenarijams, pagal kuriuos SGD nebėra, didmeninėms gamtinių dujų kainoms taikytinos rinkos įtakos priemokos skaičiavimas buvo pagrįstas metodika, apimančia likusio tiekėjo indeksą (angl. *Residual Supplier Index (RSI)*) ir Lernerio indeksą. Naudojant šią metodiką ir atsižvelgiant į rinkos įtakos dydį, gaunamas priemokų spektras, kuris būtų taikomas kaip antkainis virš konkurencingos rinkos kainos. Galima su SGD siejama nauda atsiranda iš skirtumo tarp konkurencinės rinkos kainos ir rinkos įtakos kainos. Pagal šią metodiką apskaičiuotos metinės didmeninės gamtinių dujų kainos pateiktos 1 pav. Kaip matyti iš 2 pav., dėl mažesnių gamtinių dujų kainų SGD tiekimas teikia Lietuvai 20–60 mln. eurų naudą per metus. Ši nauda apskaičiuojama dauginant kainų skirtumą iš gamtinių dujų paklausos Lietuvoje.

1 pav. Metinės didmeninės gamtinių dujų rinkos kainos su SGD importu ir be SGD importo

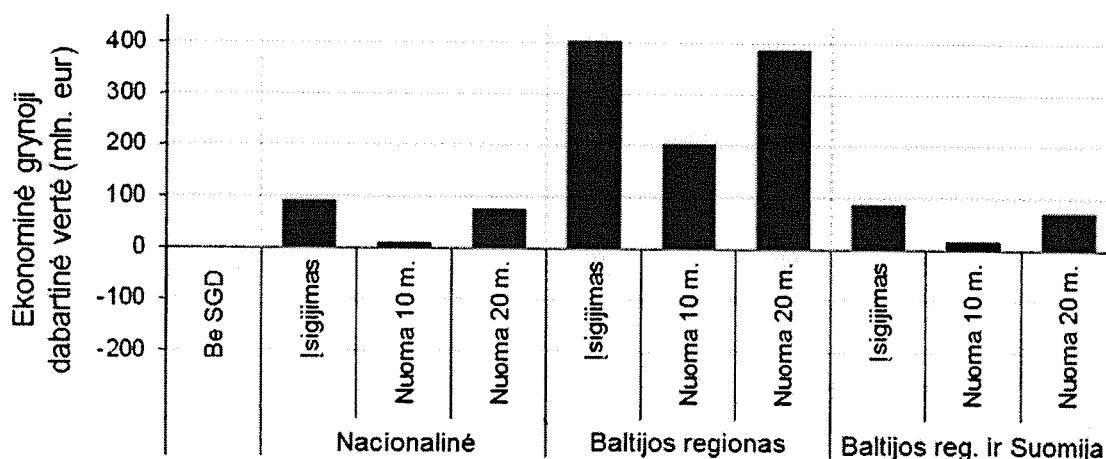

2 pav. Lietuvos gaunama metinė nauda dėl žemesnių didmeninių gamtinių dujų kainų

„Pöyry Management Consulting“ atlikta analizė taip pat rodo, kad jeigu sprendimai, susiję su ilgalaikiu SGD tiekimo užtikrinimu, būtų priimti anksčiau nei 2024 m., tai sukurtų papildomą ekonominę vertę valstybei ir leistų sumažinti infrastruktūros išlaikymo kaštus gamtinių dujų vartotojams. Analizėje konstatuojama, kad visais vertintais atvejais Lietuva gauna grynąją ekonominę naudą išlaikydama prieigą prie SGD po 2024 m., palyginti su priešingu atveju, kai SGD neprieinamos (žr. 3 pav.)

3 pav. Lietuvos gaunama metinė nauda dėl žemesnių didmeninių dujų kainų

Studiją atlikę ekspertai skaičiuoja, kad pasirinkus SGD laivo išpirkimo modelį ir Baltijos valstybėse sukūrus bendrą gamtinių dujų rinką su bendra kainų zona, Lietuvos Respublikai sukuriama ekonominė vertė siektų 406,5 mln. eurų sumą.

4 pav. Lietuvos gaunama ekonominė grynoji dabartinė vertė (mln. eurų) skirtingais regioninės rinkos integravimo scenarijais*

Alternatyva	Nacionalinė rinka	Baltijos šalių rinka	Baltijos ir Suomijos rinka
Isigijimas	94.4	406.5	90.8
Nuoma 10 m.	14.0	206.8	19.6
Nuoma 20 m.	78.5	390.6	74.9

* integracijai neįvykus, integruojantis Baltijos šalims arba integruojantis Baltijos šalims ir Suomijai

Priėmus siūlomus Įstatymų projektus, būtų sukuriama prielaida sumažinti papildomą dedamąją ir taip būtų sumažinamos gamtinių dujų sistemos naudotojų ir vartotojų, kuriems Lietuvos Respublikoje sukurta gamtinių dujų infrastruktūra, įskaitant SGD terminalą, patiriamos išlaidos, susijusios su SGD terminalo eksploatavimo sąnaudų padengimu. Siūlomas Įstatymo projektas leis sumažinti SGD terminalo veiklos kaštus, atsižvelgiant į gamtinių dujų sistemos naudotojui reikalingus vartojimo pajėgumus, jų maksimaliems gamtinių dujų paros poreikiams užtikrinti. Siūlomi Įstatymų projektai neturės neigiamos įtakos buitiniams gamtinių dujų vartotojams. Priėmus siūlomus Įstatymų projektus naujojo reguliavimo naudą ypač patirtų energijos gamintojai ir pramonės įmonės, gamybos procese naudojančios gamtines dujas. Siūlomi pakeitimai turės teigiamą poveikį ir šilumos ūkio bendrovėms Lietuvos Respublikoje, kurių naudojamo kuro balanse gamtinės dujos užima reikšmingą dalį.

Užtikrinus ilgalaikį SGD tiekimo importą per Klaipėdos SGD terminalą, bus užtikrintas pakankamas konkurencinis spaudimas rusiškų gamtinių dujų kainai. SGD terminalas eliminuos rizikas dėl regione dominuojančio tiekėjo „Gazprom“ galimybių piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi rinkoje ir galimybių nepagrįstai didinti gamtinių dujų importo kainas Lietuvos Respublikos vartotojams. Taip bus užtikrintas gamtinių dujų tiekimo saugumas ir patikimumas.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimti Įstatymų projektai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymų projektų įgyvendinimas turės teigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai, skatins konkurenciją tarp gamtinių dujų rinkos dalyvių, sudarys teigiamas teises, finansines ir organizacines sąlygas SGD terminalo veiklai ir gamtinių dujų vartotojams. Siūlomi teisės aktų pakeitimai prisidės prie efektyviai veikiančios gamtinių dujų rinkos sukūrimo.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Siekiant Įstatymų projektuose siūlomus pakeitimus inkorporuoti į teisinę sistemą, priimti naujų, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių įstatymų nereikės (susiję Įstatymų projektai teikiami kartu).

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų ir Terminų banko įstatymų ir kitų teisės norminių aktų. Įstatymų projektai neįtvirtina naujų sąvokų, kurias reikėtų teikti vertinti Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos komisijai.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir yra suderinti su Europos Sąjungos teisės aktais.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti.

VKEKK iki SGDTĮ pakeitimų įsigaliojimo priims šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus ir pradės juos taikyti gavus Europos Komisijos pritarimą pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 3 dalies nuostatas. VKEKK priims atitinkamus pakeitimus Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodikoje, patvirtintoje Komisijos 2013 m.

rugsėjo 13 d. nutarimu Nr. O3-367 „Dėl Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodikos patvirtinimo“.

VKEKK sprendimu, įgyvendinant SGDTĮ projektu siūlomas naujas SGDTĮ 5 straipsnio 4 ir 5 dalių nuostatas, 2019 metų gamtinių dujų tiekimo saugumo papildoma dedamoji prie gamtinių dujų perdavimo kainos pakartotinai bus koreguojama ir pradedama taikyti gavus Europos Komisijos pritarimą pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 3 dalies nuostatas.

Įstatymo projektui įgyvendinti Lietuvos Respublikos finansų ministerija parengs Vyriausybės 2001 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 667 „Dėl Valstybės perskolinamų paskolų ir valstybės garantijų teikimo, suteiktų perskolinamų paskolų grąžinimo ir valstybės garantijų administravimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo projektą. Šis nutatrimas bus priimtas iki Valstybės skolos įstatymo korekcijų įsigaliojimo dienos.

Valstybės garantijos SGD terminalo operatoriui sąlygos dėl paskolos lėšų naudojimo tikslų bus nustatytos Lietuvos Respublikos Seimo nutarime dėl valstybės garantijos suteikimo, kurio projektą svarstyti Lietuvos Respublikos Seimui pateiks Vyriausybė (planuojamas pateikimas 2019 m. I ketv.).

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymo projektų rengimo metu gauti VKEKK, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Klaipėdos SGD terminalo operatoriaus atstovų vertinimai ir pasiūlymai.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Nėra.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Energetikos ministerijos
Teisės skyriaus vedėja
Ramūnė Mikalauskienė

2019-11-21

Ūkio ministras

Virginijus Sinkevičius